

ภาคผนวก

ภาคผนวก 1
แนวคำถามในการสัมภาษณ์
เรื่อง ภูมิปัญญาในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์

คำอธิบาย

แนวคำถามในการศึกษาประกอบด้วย 4 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของพื้นที่ศึกษา

1. ข้อมูลทางภูมิศาสตร์ ประชากรศาสตร์ ระบบสาธารณูปโภคของพื้นที่ศึกษา
2. ข้อมูลเกี่ยวกับกลุ่มชาติพันธุ์ที่ศึกษา โครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สูงอายุ

1. นิยามความหมายของผู้สูงอายุของกลุ่มชาติพันธุ์ เกณฑ์ในการพิจารณาว่าใครคือผู้สูงอายุของกลุ่มชาติพันธุ์
2. สถานภาพและบทบาทของผู้สูงอายุในชุมชน
3. ระบบความเชื่อและค่านิยมของชุมชนเกี่ยวกับผู้สูงอายุที่สะท้อนผ่านบทบาทหน้าที่ของผู้สูงอายุในการประกอบพิธีกรรม บทบาททางด้านเศรษฐกิจ และการประพฤติปฏิบัติต่อผู้สูงอายุในชีวิตประจำวัน

ส่วนที่ 3 ข้อมูลด้านความมั่นคงทางสังคม

3.1 ด้านที่อยู่อาศัย

- 3.1.1 สสำรวจสภาพการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุ อยู่กับลูกหลาน อยู่ลำพัง สภาพของที่อยู่อาศัย สิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
- 3.1.2 ชุมชนมีระบบความเชื่อ/จารีต/วัฒนธรรมในการดูแลเกี่ยวกับการอยู่อาศัยของผู้สูงอายุอย่างไร

¹ ภูมิปัญญาการพึ่งตนเองของผู้สูงอายุ หมายถึง วิธีคิด วิธีให้คุณค่า หลักการ และแบบแผนการใช้ชีวิตในด้านเศรษฐกิจและสังคมที่เอื้อให้ผู้สูงวัยมีคุณภาพชีวิตที่ดี สามารถดำรงชีวิตอย่างปกติได้ด้วยตัวเอง และหรือจากการสนับสนุนของครอบครัวและชุมชน

- 3.1.3 ผู้สูงอายุที่ไม่มีญาติพี่น้อง ลูกหลานคอยดูแล สังคม/ชุมชนมีวิธีการจัดการเรื่องที่อยู่อาศัยของผู้สูงอายุเหล่านี้ได้อย่างไร
- 3.1.4 ชุมชนมีกลไกอย่างไรในการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกหลานดูแล
- 3.1.5 ชุมชนมีวัฒนธรรม/ประเพณีที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าและศักดิ์ศรี ที่ส่งผลต่อสุขภาพของผู้สูงอายุโดยรวมอย่างไร
- 3.1.6 ชุมชนมีภูมิปัญญาอะไร ที่จะทำให้ผู้สูงอายุมีความมั่นคงทางสังคมและเศรษฐกิจ

3.2 ด้านการศึกษา/การเรียนรู้

- 3.2.1 รูปแบบการเรียนรู้ ของผู้สูงอายุในชุมชนเป็นอย่างไร (การเรียนรู้หมายถึงโอกาสในการรับข้อมูลข่าวสารรูปแบบต่างๆ ทั้งจากวิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ การพูดคุยกันในกลุ่ม ฯลฯ)
- 3.2.2 การเรียนรู้เชิงวัฒนธรรมสำหรับผู้สูงอายุในบริบทของกลุ่มชาติพันธุ์เป็นอย่างไร (การเข้าร่วมในประเพณี พิธีกรรม การเป็นผู้ประกอบพิธีกรรมฯ)
- 3.2.3 ชุมชนได้นำพลังทางปัญญาของผู้สูงอายุเหล่านี้ ไปถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นอื่นๆ /เด็กๆ หรือไม่อย่างไร

3.3 ด้านการสนับสนุนทางสังคม

- 3.3.1 ชุมชนมีวิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมอย่างไร
- 3.3.2 เมื่อผู้สูงอายุมีปัญหา ชุมชนใช้กลไกอย่างไรในการคลี่คลายปัญหาดังกล่าว

ส่วนที่ 4 ข้อมูลด้านความมั่นคงทางเศรษฐกิจของผู้สูงอายุ (มิติการมีงานทำและรายได้ระดับชุมชน)

- 4.1.2 ผู้สูงอายุต้องทำงานที่ก่อให้เกิดรายได้หรือไม่ ถ้าต้องทำ จะทำไปจนถึงอายุเท่าไร
- 4.1.2 งานที่ผู้สูงอายุในชุมชนทำ ส่วนใหญ่เป็นงานลักษณะใด
- 4.1.3 รายได้ของผู้สูงอายุมาจากแหล่งใดบ้าง
- 4.1.4 ความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในชุมชนเป็นอย่างไร
- 4.1.5 ทักษะต่อการทำงานของผู้สูงอายุในชุมชนเป็นอย่างไร
- 4.1.6 ชุมชนมีวิธีการอย่างไรในการนำพลังทางปัญญาของผู้สูงอายุมาใช้ประโยชน์ ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน ทั้งที่ก่อให้เกิดรายได้และไม่เกิดรายได้

ภาคผนวก 2

แนวทางในการสังเกต

เรื่องภูมิปัญญาในการพึ่งพาตนเองของผู้สูงอายุกลุ่มชาติพันธุ์

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้วิธีการรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ระดับลึกผู้สูงอายุและผู้เกี่ยวข้อง โดยใช้การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม เป็นเครื่องมือหนึ่งในการตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล โดยมีประเด็น/เรื่องที่ต้องสังเกตดังนี้

1. ลักษณะที่อยู่อาศัยและสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้สูงอายุ
2. สภาพความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุในชุมชน
3. การปฏิบัติต่อผู้สูงอายุระดับครอบครัวและชุมชน
4. บทบาทของผู้สูงอายุในครอบครัวและชุมชน
5. กลไกในการดูแลผู้สูงอายุที่ไม่มีลูกหลานดูแล
6. วัฒนธรรม/ประเพณีของชุมชนที่ทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าคุณค่าและศักดิ์ศรีทำให้สุขภาพดี มีผลต่อสุขภาพกายโดยรวม
7. รูปแบบการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในชุมชน
8. การนำพลังทางปัญญาของผู้สูงอายุไปถ่ายทอดความรู้ให้กับคนรุ่นอื่นๆ
9. วิธีการจัดการความขัดแย้งเชิงวัฒนธรรมของชุมชน
10. กลไกในการคลี่คลายปัญหาของผู้สูงอายุโดยชุมชน
11. ลักษณะการทำงานของผู้สูงอายุทั้งที่ก่อให้เกิดและไม่เกิดรายได้
12. การนำพลังทางปัญญาของผู้สูงอายุมาใช้ประโยชน์ทั้งในระดับครอบครัวและชุมชน